

Jedna ze skupin charismatických křesťanů se drží stranou

MODRÝ KŘÍŽ

Zdeněk Vojtíšek

Jedním ze zřejmých znaků křesťanského charismatického hnutí¹ u nás je to, že jeho jednotlivé součásti - církve, nezávislé sbory i skupiny působící v rámci necharismatických církví - si jsou navzájem blízké. Na jedné konferenci se tak může setkat třeba katolický charismatik se členem nezávislého sboru Mana. V dobrovolné, ale zato naprosté izolaci zůstává jen jedno poměrně velké charismatické společenství. Nedává o sobě vědět na veřejnosti,² je uzavřené a téměř „necharismaticky“ zahleděné do sebe. Nese romantický název: Modrý kříž.

V křesťanském světě je jako „Modrý kříž“ ovšem známo nikoli charismatické, ale protialkoholní společenství. Jeho zakladatelem je farář Louis-Lucien Rochat, který spolu s dalšími 27 křesťany vytvořil roku 1877 první spolek Modrého kříže. Ze švýcarské Ženevy se hnutí těch, kdo podepsali abstinenční závazek, rozšířilo do dalších zemí. Již roku 1890 proto vznikla organizace, která dnes pod názvem Mezinárodní svaz Modrého kříže sdružuje členské národní svazy v téměř padesáti zemích. Spolky Modrého kříže jsou motivovány touhou zachraňovat lidi od alkoholu podobně, jako známější Červený kříž zachraňuje jejich holé životy.³

První dějství

Na Slovensko se hnutí dostalo roku 1896 z Maďarska díky tajemníku budapešťského spolku Modrého kříže Jánu Chorvátovi (1869-1941).⁴ Myšlenka protialkoholní, duchovní i sociální aktivity se rychle ujala na chudém a alkoholem těžce zkoušeném moravsko-slovenském pomezí a získala nadšené propagátorky v sestřích Márii (1858-1924) a Kristině (1960-1936) Royových. Díky nim se pro české i slovenské spolky stala centrem Stará Turá. „Abstinentný a dobročinný spolok Modrý kříž“, založený roku 1897, tam provozoval sirotčinec, „Domov bielych hláv“ i nemocnici a v širokém okolí si pochvalnou pozornost zasloužily jeho obětavé dobrovolné diakonky.

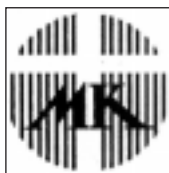
Ale vztah spolků Modrého kříže a jejich okolí nebyl zcela jednoduchý. Úderné misijní úsilí, široká sociální práce ve skrovných podmínkách, poněkud přehlíživý vztah k lidové zbožnosti i obětavé nadšenectví charakterizovaly spolky Modrého kříže

v začátcích všude v Evropě a byly příčinou podezírání a opovržení i na Slovensku a Moravě. Členové spolků provokovali své okolí někdy až okatým odmítáním nejenom alkoholu, ale i tabáku a tance a dalšími asketickými zásadami.⁵

Také modlitební setkání v rodinách a společné biblické studium, vedené laiky, bylo evangelické církvi, k níž většina slovenských modrokřížanů patřila, podezřelé. Způsobem zbožnosti měli tito lidé jistě nejbliže k české Svobodné církvi reformované,⁶ která konala také na Slovensku svou misii a s tamními spolky Modrého kříže spolupracovala. Po vydání nového církevního zákona v roce 1949, který nedovoloval činnost náboženských spolků, se někteří členové Modrého kříže k této církvi⁷ připojili, většina jich ale zůstala evangelíky. Modrý kříž byl komunistickými úřady roku 1952 v Československu zlikvidován, živá vzpomínka na rozsáhlou sociální a misijní práci ho ovšem o mnoho desetiletí přežila.

Druhé dějství

Již někdy koncem 60. let začaly přes železnou oponu pronikat na Slovensko myšlenky křesťanské charismatické obnovy. Jejich stoupenci se ocitali v podezření z neloajality jak ze strany státu, tak ze strany svých církví. Tak se časem tvořily hloučky politických i církevních „disidentů“ - v baptistické církvi kolem Júlia Kremského, v evangelické kolem dr. Treščianské a v Církvi bratské kolem Dušana Rojka. Z těchto kruhů pocházela většina těch, kdo brzy po sametové revoluci, v dubnu 1990, vytvořili z dříve neoficiálních společenství „Vnútromisijné a aliančné hnutie Modrý kříž“.

Ve vedení aliance stanul Dušan Rojko, ale rozhodující slovo od začátku patřilo kazatelce a prorokyni, bratislavské dětské lékařce maďarského původu Gyorgyi Treščianské, nazývané všeobecně „teta Ďordika“. Hnutí nechťelo být novou církví, ale pouhým „obecnstvím“ podobně, jako byly kdysi spolky Modrého kříže. Fakticky se ale církví stalo - vysluhování svátostí (křtu a večere Páně) a čím dál tím zřetelnější výzvou, aby jeho přívrženci „opustili Babylón“ své dřívější církevní příslušnosti. A tak s původním Modrým křížem zůstal společný jenom název. Dnešní členové se narozdíl od starého Modrého kříže k abstinenci nezavazují.

Na začátku 90. let obecnství rychle rostlo o křesťany, nespokojené se zbožností ve svých církvích, kterou považovali za formální. Jakoby se trochu obrátila situace z 50. let, protože nejvíce jich přicházelo z Církve bratrské. Jiní se připojili z baptistické, evangelické či letniční církve nebo z nekřesťanského prostředí. Do Modrého kříže je vedla touha po hlubším duchovním životě a vřelých vztazích. Statek Rojkových v Lieskově u Staré Turé zájmu brzy nestačí. Vznikají obecnství Modrého kříže na jiných místech Slovenska a hnutí se šíří i za české hranice, kde se k němu připojují i některé dosud samostatné skupiny křesťanů (Náchod, resp. Police nad Metují).

Modrý kříž charakterizuje ho důraz na vážnost a opravdovost vnitřního duchovního života. V centru modliteb, kázání, proctví i osobní zbožnosti je bázeň před Bohem. Laťka duchovního života je nastavena tak vysoko, že nutně přicházejí pocity nedostatečnosti a viny. Jednotlivci jsou vedeni k tomu, aby se detailně zaobírali nejposlednějšími záhyby své duše a zkoumali své možné poklesky. Praxe veřejného vyznávání hříchů, při níž nejsou výjimkou ani intimní zpovědi před desítkami a stovkami

posluchačů, vyvolává u některých příslušníků stavy úzkosti. „Naše zbožnost měla tmavý nátěr,“ reflektuje dnes tento rys jeden z bývalých členů, i když si vzpomíná i na radost, která se projevovala především v písních o spasení, odpuštění či důvěře v Boha.⁸

Věřouka Modrého kříže v ničem nepřesahuje probuzenecký (evangelikální) proud protestantského křesťanstva. Za podmínku spasení se považuje obrácení, spojené s generální zpovědí, od něhož se odlišuje následné znovuzrození jako vědomé rozhodnutí pro víru v Ježíše. Po těchto aktech má být křesťan naplněn svatým Duchem, což se projeví darem (charismatem) modlitby nesrozumitelnou řečí (glosolálií). Každodenní život je veden tzv. „živým slovem“, pasáží z Bible, která je vyložena alegoricky tak, aby je bylo možné aplikovat do konkrétních denních situací. Stejně jako v dalších skupinách charismatického hnutí je i v Modrém kříži dán důraz na prorocství, glosolálii i na biblické „vyučování“.

Nejvíce ceněno je vyučování „tety Ďordiky“. Její pozici ve skupině Modrého kříže dobře ilustruje příhoda z první poloviny 90. let, v níž hrálo hlavní roli její prorocství o datu vlastní smrti. „My jsme se intenzivně modlili za to, aby nám byla ponechána,“ vzpomíná jedna z bývalých příslušnic hnutí, „protože jsme si neuměli představit pokračování Modrého kříže bez ní.“ Právě těmto modlitbám pak byla přisouzena zásluha na tom, že tetu Ďordika nezemřela.⁹

Plné nasazení nejen do modliteb, ale i do častých a obvykle velmi dlouhých společných setkání je základem dalšího charakteristického rysu sborů Modrého kříže. Je jím tzv. „obecnský duch“. Tímto pojmem je vyjádřen mimořádný pocit sounáležitosti, otevřenosti a jednoty, který modrokřížané prožívají. Nasměrování na Slovensko a vědomí duchovní jednoty mezi Čechy a Slovákou je patrné v tom, že i v českých zemích jsou běžně používána slovenská slova a na-

podobován způsob řeči tety Ďordiky, Dušana Rojka a dalších představitelů.

Obecnský duch je považován za vyšší hodnotu než svazky s „nevěřícími“ lidmi, což jsou v podstatě všichni mimo Modrý kříž. To samozřejmě vede k oslabení vztahů členů Modrého kříže k příbuzným a známým a bohužel i k rozpadům manželství. Citově bohaté prostředí sborů Modrého kříže je totiž atraktivnější pro ženy než pro muže, kteří proto často zůstávají vně. Vzhledem k tomu, že setkání Modrého kříže nejsou veřejná, hraje mezi manželskými partnery rychle roste.

Obecnský duch jako známka života skutečného křesťanského společenství je také jedním z důvodů elitářství a zdrcující kritiky, kterou členové Modrého kříže stíhají příslušníky církve, a dokonce i jiných skupin charismatického hnutí. Spolupráce s jinými křesťany se zatím neobjevila a ani věroučně blízcí křesťané nemají dovolen vstup do shromáždění Modrého kříže. Zákaz navštívit společná setkání platí i pro odpadlíky.

V České republice vykristalizovala v průběhu 90. let tři hlavní centra Modrého kříže: v Opavě, v Praze - Horních Počernicích a v Náchodě. Připočítáme-li slovenské sbory, můžeme odhadnout počet členů sborů Modrého kříže v současné době snad až na jeden tisíc. V rámci této skupiny působí dětská organizace Lúč a vychází i dětský časopis. Mezi charismatickými skupinami u nás se tedy jedná bezpochyby o jednu z největších. ■

Prameny

- Fazekaš, L., Modrý kříž, *Bratrský pozdrav*, 3/1993.
Naše korene. Vznik a vývoj prebudeneckého hnutia na Slovensku, Nádej, Bratislava 1994.
Prečo spíš?, Modrý kříž, 1991.
Tajemství duchovního obnovení, vydáno pro vnitřní potřebu MK, bez datace.

Poznámky

- Charismatické hnutí působí jako hnutí obnovy křesťanství od konce 50. let 20. století. Spolu s letničním hnutím sdílí přesvědčení o tom, že pro život křesťana je nezbytný „křest Duchem“, který se projevuje schopností modlitby v neznámých jazycích (glosolálii).
- Nejsou známy žádné letáky, internetové stránky ani jiné formy sebedopředení.
- <http://www.blaues-kreuz.de>, download 11. 4. 2002.
- Sto let ve službě evangelia (1880-1980). Jubilejní sborník Církve bratrské*, Církev bratrská, Praha 1980, str. 194.
- Michalová J., Michoněk P., Interview s Bobou Čícelovou a storkou Čícelovou, *Listy z kaplnky*, 1998, str. 3.
- Pozdější jméno: Jednota českobratrská, dnes: Církev bratrská, resp. Církev bratrská.
- Tedy již zvané Jednota českobratrská.
- Rozhovor 15. 9. 2001.
- Rozhovor 11. 8. 2001.

PhDr. Zdeněk Vojtíšek (*1963) je odborným asistentem na katedře psychosociálních věd Husitské teologické fakulty UK, mluvčím Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů a šéfredaktorem Dingiru.

PREČO SPÍŠ

Prečo spíš?

... V istom veriacom mužovi Pán vzbudil túžbu po očistení a po hlbšom duchovnom živote. Mnohé noci preplakal a prosil o očistenie myšlienok, reči i skutkov. V jedno nedeľné odpoľudnie sa odovzdane modlil s bratmi, aby ho Pán naplnil svojim Duchom. Svätý Duch zostúpil na neho a on začal prorokovať. Keď chválil Pána, začal hovoriť v jazykoch. Boj sa týmto dňom neskončil. Pán v ňom ďalej konal očisťujúcu prácu. Brat získal veľa pozhnaní a aj Pán mnohých obnovil cez jeho službu.

Veriaci, ktorí prežili naplnenie Svätým Duchom, majú istotu. Tak, ako poznajú časový údaj svojho obrátenia, práve tak vedia, kedy ich naplnil Svätý Duch. Nehovoria o tom neisto, alebo všeobecne. ...

Prečo spíš?, Modrý kříž, 1991, str. 36.